

آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان

دکتر دارلین سوییت لند

دکتر ران استولبرگ

ترجمه ی

سید سینا میر عربشاهی

سرشناسه:	سوئیتلند، دارلین
عنوان و نام پدیدآور:	Sweetland, Darlene آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان / دارلین سوئیتلند، ران استولبرگ؛ ترجمه‌ی سید سینا میرعربشاهی تهران: فیروزه، ۱۳۹۷. ۲۷۸ ص. 978-964-6542-67-9
مشخصات نشر:	فیفا
مشخصات ظاهری:	عنوان اصلی: Teaching kids to think: raising confident, Independent, and thoughtful children..., 2015 حل مساله در کودکان Problem solving in children ناکامی Frustration
شابک:	رقتار والدین Parenting استولبرگ، ران Stolberg, Ron میرعربشاهی، سینا، ۱۳۶۸، مترجم ۱۳۹۷ س ۸ / BF ۷۲۳ ۶۴۹/۶ ۵۳۴۷۵۲۱
وضعیت فهرست‌نویسی:	موضوع:
یادداشت:	موضوع:
	موضوع:
	شماره افزوده:
	سناسه افزوده:
	رده‌بندی کنگره:
	رده‌بندی - یوبی:
	شماره کتابشناختی ملی:

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ابوحنیفه، خیابان وحید نظری، پلاک ۲۹، طبقه دوم
دفتر: ۰۸۶۶_۶۶۴۰_۶۶۴۱۴۰۴۶_۶۶۴۸۲۶۱۲ فاکس: ۰۲۷_۶۶۴۸۴۰۲۷ فروشگاه: ۶۶۴۶۷۸۴۸
<https://instagram.com/morvaridpub> - <https://telegram.me/morvaridpub>
www.morvarid-pub.com

آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان

دکتر دارلین سوئیتلند، دکتر ران استولبرگ

ترجمه‌ی سید سینا میرعربشاهی

تولید فنی: الناز ایلی

صفحه‌آرایی: تینا حسامی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۸

چاپخانه: هوران

تیراژ ۴۴۰

شابک: ۹-۶۷-۶۵۴۲-۹۶۴-۹۷۸-978-964-6542-67-9

مرکز پخش انتشارات مروارید: تهران، خیابان انقلاب، روبه‌روی دانشگاه تهران، پلاک ۱۱۸۸

۴۲۰۰۰ تومان

فهرست

۵.....	پیشگفتار.....
۷.....	مقدمه مترجم.....
۱۰.....	درباره‌ی نویسندگان.....
۱۱.....	معرفی.....
۱۹.....	فصل اول: تله‌ی والدین.....
۵۱.....	فصل دوم: فرصت‌هایی که هنگام نجات فرزندان توسط والدین از دست می‌روند.....
۶۳.....	فصل سوم: یقین داشته باشید.....
۸۳.....	فصل چهارم: درک مراحل رشد.....
۱۰۹.....	فصل پنجم: از دوره‌های مهم رشد مغز بهره بگیرید.....
۱۲۹.....	فصل ششم: ورود به دانشگاه‌های طراز اول.....
۱۵۹.....	فصل هفتم: شاید تلفن‌های همراه، هوشمند باشند ولی ما چطور؟.....
۱۷۵.....	فصل هشتم: مشکلات ناشی از تکنولوژی.....
۱۹۹.....	فصل نهم: شرکت در فعالیت‌های ورزشی مزایایی بیش از سرگرم شدن دارد.....
۲۱۹.....	فصل دهم: چرا نوشیدنی‌های الکلی و مواد مخدر جذاب هستند؟.....
۲۳۵.....	فصل یازدهم: آیا فرزندان آماده است؟.....
۲۵۹.....	فصل دوازدهم: والدین هم به کامروایی فوری عادت کرده‌اند.....
۲۶۹.....	فصل سیزدهم: آنچه آموختیم.....

پیشگفتار

در اندیشه‌ی فلسفه‌ی تربیتی تعقل و تفکر همواره جوهر اصلی انسانیت و راهبری برای زندگی در نظر گرفته شده است. از این منظر آدمی نه تنها در جهت غلبه بر مشکلات و حل مسأله‌ی زندگی این جوهره بهره می‌گیرد - آن گونه که تاکنون ماحصل آن کلیت میراث فلسفه‌ی اعم از علم و هنر و فلسفه و اخلاق را شکل داده - بلکه رشد و کمال خود را نیز وابسته بدان است. از این رو می‌تواند هدف اصلی تربیت باشد و بنا بر شرایط و توانایی که می‌توان برای آن متصور شد اصول تربیت کودکان و نوجوانان منتج از آن شکل می‌گیرد. پس از آن که امانوئل کانت (۱۷۲۴-۱۸۰۴) به مقوله‌های فاهمه پرداخت و «جریان تحولات طبیعت گرایانه در تربیت از سوی ژان ژاک روسو (۱۷۷۸-۱۷۱۲) صاحب نظران روانشناسی تحولی همچون ژان پیازه (۱۹۸۰-۱۸۹۶) به تبیین دقیقی از تمایزها میان فرایند تعقل در کودکان و نوجوانان و در مراحل مختلف رشدی پرداختند، مربیان تربیتی متوجه ساحت‌های مختلف آن در جریان تحول زندگی انسان شدند. شاید بتوان گفت در نتیجه چنین تحولات معرفتی و از پس تحولات اجتماعی، اقتصادی و تاریخی، مفاهیم کودکی و نوجوانی در سده‌های اخیر دچار دگرگونی معنایی شد. در این گفتمان تربیتی جدید که بر ابعاد مختلف زندگی کودکان و نوجوانان سایه افکنده است رویکرد غالب توجه به تفاوت فرایند تفکر میان کودکان، نوجوانان و بزرگسالان است. به طوری که از این پس و در سایه‌ی این گفتمان تربیت معطوف به رعایت این ویژگی‌ها و در نظر گرفتن اصول منتج از آن شده است. این تحول در حالی است که در سال‌های قبل از آن کودکان همچون بزرگسالان در نظر گرفته

می‌شدند و اصول پرورش فکر در هر دو گروه یکسان تصور می‌شد. در پی این تحولات، تمایز کودکان و نوجوانان نیز مورد مطالعه و توجه قرار گرفت و شیوه‌های تربیتی بر اساس آن بازبینی شد.

از این پس والدین و مربیان به رعایت شرایط شناختی و عاطفی کودکان و نوجوانان موظف شدند و تطبیق و پاسخگویی به آن مورد توجه کلیه دست‌اندرکاران امر تربیت قرار گرفت. اما در دهه‌های اخیر حاکمیت این گفتمان در دانش تربیتی در کنار تحولات فضای مجازی، تحول ابزارهای تولید و تکنولوژی‌های ارتباطی جدید مسائل تربیتی عدیده‌ای را برای این دوران در سراسر جهان و من جمله ایران ایجاد نموده است. در این فضای جدید والدین و مربیان به توجه و پاسخگویی به نیازهای آنان و نوجوانان ترغیب می‌شوند و از طرفی دیگر در کنار این تحول معرک‌ها به تبع آن تغییر سبک تربیت شرایط و لوازم برای کامروایی هرچه سریع‌تر نیازها فراهم شده است و این لزوم تحول در آموزش تفکر را از مراقبت‌های بیرونی و کنترلی به سری شده‌های تربیتی مبتنی بر «مراقبت از خود» فراهم نموده است. مراقبتی که اینک کار آن به والدین و مربیان بلکه خود کودکان و نوجوانان هستند و آن‌ها هستند که باید این مراقبت نمایند.

با این وصف تفکر با تمامی ملاحظات رشدی و روانشناختی لازم است کودکان و نوجوانان را در جهت مقابله با مسائل جدیدی که برای آنان پدید می‌آید و توان تأمل، خود راهبری و تصمیم‌گیری صحیح را در کودکان و نوجوانان ایجاد کند.

کتاب آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان کتابی است که این موضوع را مورد توجه قرار داده و سعی می‌نماید با ارائه راهکارها، تربیت برای والدین و مربیان آسیب‌های این دوران را به حداقل رسانده و شرایطی را برای زیست بهتر کودکان و نوجوانان در شرایط پیچیده کنونی فراهم نماید.

مرضیه عالی

استادیار دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

مقدمه‌ی مترجم

برخی همچنان بر این باورند که آموزش تفکر به بچه‌ها غیرممکن است. یکی از تصورات متداول این است که انسان یا باهوش به دنیا می‌آید یا خیر. این نظر کاملاً اشتباه است! تفکر انتقادی و خلاقانه نوعی مهارت بوده و قابل یادگیری است.

با این حال موانعی برای آموزش و یادگیری آن وجود دارد؛ کودکان و نوجوانان نسل حاضر نسبت به دوران گذشته از توان تحلیلی و قوای ذهنی کمتری برای حل مشکلاتشان برخوردارند. تعلیماتشان تا حد زیادی به این بستگی دارد که آیا والدین و معلمان از آنها انتظار تفکر مستقل را داشته‌اند یا خیر. از این گذشته عوامل بسیار دیگری نیز به حدی کردن گستره‌ی تفکر بچه‌ها دامن زده است؛ عوامل متنوعی که در برخی مراقب‌ها مسیر خود کودک و گاهی تقصیر والدین است. البته در بعضی موارد نیز عوامل خارج از خانواده مانند مدرسه، تکنولوژی، از بین رفتن ارزش‌های بنیادین و جایگزینی آن‌ها با ناهنجاری‌های جامعه‌ی مدرن، مقصر محسوب می‌شوند.

به نظر می‌رسد بچه‌های امروزی تا حد زیادی به تحقق فوری خواسته‌ها، یافتن سریع پاسخ‌ها و حل آنی مشکلات عادت کرده‌اند و از این‌رو فرصت بسیار کمی برای رویارویی با مسائل و حل مستقلانه‌ی مشکلات دارند. همه‌ی این‌ها مساوی است با فرصت‌های کمتر برای کسب تجربه و پرورش مهارت‌های ضروری برای زندگی. نوجوانان امروزی بیش از هر زمان دیگری برای ورود

به دوران بزرگسالی مشکل دارند. بسیار دیده می‌شوند جوانانی که همچنان برای ساده‌ترین مشکلات اجتماعی، تحصیلی، شغلی یا غیره به پدر و مادر خود پناه می‌برند و در برخورد با اولین معضل جدی عقب‌نشینی می‌کنند؛ نوجوانانی که دائماً تقصیر را گردن دیگران می‌اندازند و کودکانی که بهانه‌گیری و گریه کردن را راه‌حل رسیدن به هدف‌شان می‌بینند.

این‌ها تنها چند نمونه‌ی معمول از ناهنجاری‌های نسل کامروایی فوری است. نسلی که بیش از حد به راحتی و سهولت در ابعاد مختلف زندگی عادت کرده است، نسلی که مهیا بودن امکانات را مسلم فرض می‌کند، نسلی که در اغلب مواقع، بجای راه‌یابی و بدون فکر واکنش نشان می‌دهد.

معضل کم‌طاقتی در برابر سختی یکی دیگر از مشکلات عمده‌ی نسل حاضر است. کودکان و نوجوانان بسیاری در مقابله با سختی‌ها خیلی زود تسلیم می‌شوند و والدین هم در آن‌ها که طاقت تماشای تقلای دل‌بندان خود را ندارند، سریعاً به کمک آن‌ها می‌شتابند و برای این‌که دچار عذاب وجدان نشوند، فوراً اقدام به حل و فصل مشکلات فرزندان می‌کنند. این رفتار والدین و به عبارتی گرفتار شدن آن‌ها در «تای نجات»، مضرات مختلفی را به همراه خواهد داشت که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به‌جای دادن درک درست از مفهوم «انتظار» است. بارها مشاهده می‌کنیم که بچه‌ها از سنین کودکی تا نوجوانی حتی تحمل منتظر ماندن برای اتمام پیام بازرگانی در خازن سراسر مردم علاقه‌شان را هم ندارند و یا والدین برای این‌که از بی‌تابی بچه در مطب پزشک کم کنند، انواع امتیازات «ظاهراً مختصر» را به او می‌دهند؛ بی‌توجه به این حقیقت که چنین رفتاری باعث نهادینه شدن عادات نامناسب بسیار در فرزندان می‌شود.

باید توجه داشت که بخش قابل توجهی از ناهنجاری‌ها و عادت‌های نامناسب نسل حاضر به دلیل رویکردهای غلط خود والدین شکل می‌گیرد. پدر و مادرها گاه به فرزندان بسیار ساده می‌گیرند و حتی بیش از حد به آن‌ها کمک‌های غیرضروری می‌کنند و گاهی نیز توقعات بسیار زیادی از آن‌ها دارند و به بیانی ساده بچه‌ها را برای پیشرفت، موفقیت و کامیابی تحت فشار قرار می‌دهند.

کتاب حاضر در زمینه‌ی روانشناسی و مشاوره‌ی کودک و نوجوان، ثمره‌ی بیست سال تجربه‌ی خانم دکتر دارلین سویت‌لند و همسرش دکتر ران استولبرگ است که در ۱۳ فصل مدون شده است. مؤلفان ابتدا متداول‌ترین اشتباهات والدین، معمول‌ترین فرصت‌های از دست‌رفته برای تربیت فرزندان و رایج‌ترین رویکردهای اشتباه را معرفی کرده و در ادامه راه‌حل‌هایی عملی را برای شناسایی و اجتناب از آن‌ها ارائه می‌دهند. در ادامه فصلی را به صحبت درباره‌ی نظایه‌های معروف مرتبط با مراحل رشد اختصاص داده و باورهای غلط مصطلح را از دیدگاه علمی نقد می‌کنند. در فصل‌های بعدی وارد دنیای تکنولوژی شده و تأثیر دست‌وردهای مدرن را بر زندگی انسان‌ها مخصوصاً کودکان و نوجوانان بررسی می‌کنند. به اهمیت ورزش، فعالیت‌های ورزشی گروهی و نقش منحصر به فرد مربی‌ها پرداخته و برایش بی‌سابقه‌ی نسل حاضر به مصرف‌الکل و مواد مخدر را مورد بررسی قرار می‌هند. در فصل‌های انتهایی با مطرح کردن فاکتورهایی مشخص از والدین می‌خواهند که بران‌آمادگی واقعی فرزندان‌شان را بسنجند و نهایتاً درس‌های ارائه‌شده در کتاب را به بیانی حتی روان‌تر خلاصه می‌کنند.

شایان ذکر است که تمامی مثال‌های کتاب حریم، صمیمیت، واقعی از مراجعین این دو روانشناس را در طول دو دهه فعالیت نشان می‌دهد که البته به منظور حفظ حریم خصوصی افراد از اسامی ساختگی استفاده شده است. تلاش مترجم بر ارائه‌ی ترجمه‌ای روان و درعین حال نزدیک به اثر مؤلفان بوده است. در بخش‌هایی از کتاب اقداماتی برای بومی‌سازی و مثال‌یابی موارد در فرهنگ و سیستم آموزشی، خانوادگی و قانونی جامعه‌ی مقصد صورت گرفته تا درک واضح‌تری را برای مخاطب ایرانی فراهم آورد. امید می‌رود کتاب حاضر برای خوانندگان عزیز مفید واقع شود.